

RANTA-TAMPELLAN LEPAKKOKARTOITUS 2009

KARTOITUSRAPORTTI 31.8.2009

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Alue ja menetelmät.....	2
3. Tulokset	3
4. Yhteenveto ja johtopäätökset.....	4
Lähteet	4
Liite 1.....	5

Otsikko: Ranta-Tampellan lepakkokartoitus 2009

Tekijät: Teemu Virtanen / Biologitoimisto Vihervaara Oy

Tampereella 31.8.2009

www.biologitoimisto.fi

1. Johdanto

Ranta-Tampellan lepakkoselvityksen tavoitteena oli selvittää, mitä lepakkolajeja alueella esiintyy, ja sijaitseeko alueella tärkeitä lepakoiden lisääntymis-, ruokailu- tai levähdysalueita. Tässä kartoitusraportissa on esitetty käytettyjen menetelmien lisäksi tutkimuksen tulokset ja suositukset lepakoiden huomioon ottamiseksi alueen maankäyttöä suunniteltaessa.

Kaikki maassamme tavatut kolmetoista lepakkolajia ovat luonnonsuojelulain 38 §:n (Luonnonsuojelulaki 1096/1996) mukaan rauhoitettuja. Lepakot ovat myös Euroopan Unionin luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV (a) mainittuja lajeja, joiden luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Vuonna 1991 tehtiin Euroopan lepakoiden suojelua koskeva EUROBATS-sopimus, johon Suomi liittyi vuonna 1999 (Valtionsopimus 943/1999). Sopimuksessa sitoudutaan edistämään lepakoiden tutkimusta ja suojelua, sekä tarkentamaan tietoja varsinkin puutteellisesti tunnetuista lajeista.

2. Alue ja menetelmät

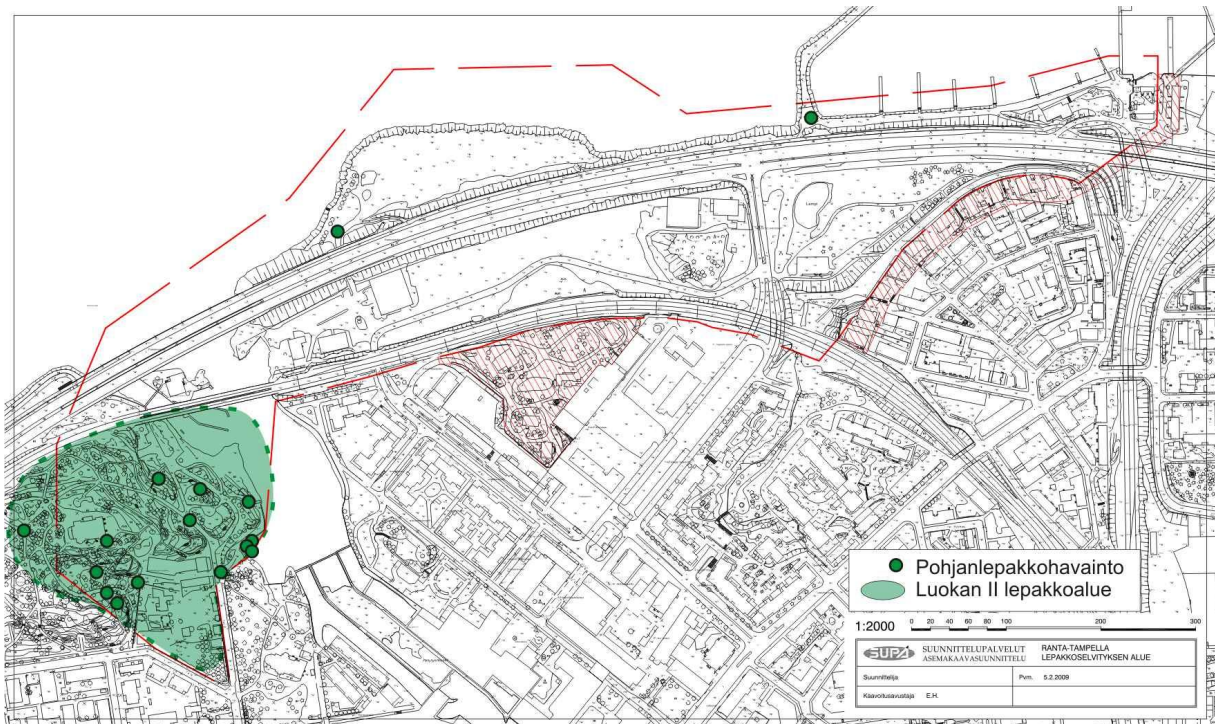
Kartoitusalue on vaihtelevaa kaupunkimiljöötä. Osa alueesta on järven rantaan rajoittuvaa aukeaa hiekka- ja nurmikenttää, osa suurien lehtipuiden muodostamaa puistoa. Keskellä aluetta kulkee Näsijärvestä laskevan Tammerkosken yläjuoksu. Näsijärven ranta on kartoitusalueen kohdalla karu ja avoin. Alueen poikki kulkee itä-länsi suunnassa junarata sekä nelikaistainen autotie. Yhteydet laajempiin metsäalueisiin ovat heikot, vaikkakin Kaupin kaupunginosan metsiin on matkaa vain muutama sata metriä alueen itäreunasta.

Alueiden määrittelyssä lepakoiden kannalta tärkeisiin ja vähemmän tärkeisiin on käytetty kolmiportaista luokittelua I-III: I) arvokkaat alueet, II) hyvät alueet ja III) muu lepakkoalue. Alueiden tarkempi määrittely on kuvattu liitteessä I. Kartoitusalueella käytiin yhteensä neljä kertaa. Kartoituskerrat ajoituivat auringon laskun ja nousun väliseen aikaan. Kartoitusöiksi valittiin yöt, jolloin vallitsi lepakoiden saalistuskäyttäytymisen kannalta otolliset olosuhteet, eli riittävän lämmintä (yli +6 celsius astetta) sekä riittävän tyynä ja sateetonta. Kartoitusöiden säätiedot on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 1: Säätiedot. Pilvisyys on arvioitu asteikolla 1 (selkeä) – 8 (pilvessä), lämpötila °C ja tuulenvoimakkuus m/s.

Pvm.	Lämpötila	Tuuli	Pilvisyys
31.5.	16	2/länsi	0
30.6.	14	0	0
18.7.	17	6/pohjoinen	0
27.8.	14	2/etelä	6

Kartoitusalueella kuljettiin kuunnellen lepakoiden kaikuluotausääniä sekä sosiaalisia kommunikointiääniä ultraäänidetektorin (Pettersson Elektronik AB D240x) avulla. Epäselvät havainnot tallennettiin tietokoneelle heti havainnon jälkeen myöhempää analysointia varten. Maastossa helposti tunnistettavia kuten tyypillisesti äänteleviä pohjanlepakkohavaintoja ei tallennettu. Lepakoiden äänet poikkeavat eri lajien välillä toisistaan ja usein lajimääritys voidaan tehdä lajilleen pelkän ääninäytteen perusteella. Aina tämä ei ole mahdollista heikkolaatuisen ääninäytteen, erikoisten olosuhteiden (kova tuuli, tiheä kasvillisuus tai epätyypillinen saalistusympäristö) tai esimerkiksi lajiparin viiksisiippa-isoviiksisiippa kohdalla. Kaavoituskartoituksissa tällä ei yleensä ole merkitystä, koska selvityksen painopiste on ruokailu- ja levähdysalueiden löytäminen eikä niinkään tarkan lepakkolajiston selvittäminen. Tunnistus ääninäytteestä tapahtuu kaikuluotauspulssin taajuusjakamaa tarkastelemalla sekä yksittäisen pulssin pituuden ja peräkkäisten pulssien ajallisen etäisyyden perusteella. Ääninäytteiden analysoinnissa käytettiin Pettersson Elektronik AB:n Batsound –ohjelmaa.

Kartta 1: Kartoitusalueen raja, viitteelliset lepakkohavainnot, sekä hyvän lepakkoalueen aluerajaus. (Lupa nro: 2009111 © Kaupunkimittaus Tampere 2009)

3. Tulokset

Pohjanlepakoita havaittiin säännöllisesti Näsinkallion alueella. Yksittäisiä pohjanlepakoita havaittiin myös Näsijärven rannassa Tammerkosken yläjuoksun kohdalla sekä Naistenlahden aallonmurtajan tyvellä. Muita lepakkolajeja ei havaittu.

4. Yhteenveto ja johtopäätökset

Pohjanlepakot tuntuivat viihtyvän hyvin Näsinkalliolla ja Mäntinrannan alueella missä niitä havaittiin jokaisella kartoituskerralla useita yksilöitä. Pohjanlepakoita havaittiin myös Tampereen kantakaupungin lepakkoselvityksessä runsaasti juuri Näsinkalliolla ja Tallipihan ympäristössä (Siivonen 2002). Alueella voi sijaita mahdollisesti pienehkö lisääntymisyhdyskunta, mutta sen sijainnista ei saatu kartoituksen yhteydessä viitteitä. Yhdyskunnalle sopivia vanhoja rakennuksia on Tallipihan ja Finlaysonin kirkon liepeillä runsaasti.

Vesisiippojen puuttuminen oli yllätys. Vesisiippoja on aikaisemmin havaittu Tammerkosken yllä saalistelemassa Mäntinrannassa (Siivonen 2002). Vesisiipoille sopivaa saalistusalueutta on kartoitusalueella juuri Tammerkosken yläjuoksun alueella. Toinen mahdollinen vesisiippojen käyttämä alue on Naistenlahden satama-allas. Aikaisemmat havainnot ovat olleet ajoittaisia ja on mahdollista, että vesisiipat saalistevat alueilla vain tiettyinä vuodenaikoina tai tietyissä olosuhteissa. Esimerkiksi Tammerkosken yläjuoksulla tapahtuva hyönteisten kuoriutumiseen liittyvä parveilu saattaa houkutella lepakoita ruokailemaan alueelle ajoittain.

Kantakaupungin lepakkokartoituksessa mainitaan myös korvayökön mahdollisesta esiintymisestä alueella. Näsinkallion ja Tallipihan alue ovat sopivaa ympäristöä myös korvayökölle vaikka niitä ei kartoituksen yhteydessä havaittukaan.

Kartoitusalueelta rajattiin yksi luokan II alue. Näsinkallio ja Tallipihan alue ovat hyvää aluetta lepakoille ja paikallisesti tärkeä ruokailualue. Tällä alueella suoritettava rakentaminen tai puuston voimakas harventaminen heikentävät alueen arvoa. Lisäksi valaistusta suunniteltaessa tulisi välttää voimakkaita puihin ja taivaalle kohdistettuja valoja. Alue on rajattu karttaan 1.

Lähteet

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.

Luontodirektiivi 1992: Neuvoston direktiivi 92/43/ETY; luonnonvaraisten elinympäristöjen ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta; EYVL 1992 L 206.

Siivonen, Y. 2002: Tampereen kantakaupungin lepakkokartoitus 2002.

Valtionsopimus 943/1999: Suomen säädöskokoelman sopimussarja 104/1999. Asetus Euroopan lepakoiden suojelusta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta.

Liite 1

Luokittelussa tukeudutaan seuraaviin määritelmiin, mutta alueiden tärkeys ja käyttö on harkittava aina tapauskohtaisesti.

Luokka I: Arvokas lepakkoalue. Alue on lepakoille erittäin tärkeä. Alueella sijaitsee lisääntymisyhdyskunta, sillä ruokailee merkittävä määrä ympäristön lepakoista tai se muodostaa erityisen tärkeän kulkureitin esimerkiksi lisääntymisyhdyskunnan ja ruokailualueiden välillä. Tämän alueen muuttamisessa tulee olla erittäin varovainen tai sitä ei pitäisi tehdä lainkaan.

Luokka II: Tärkeä lepakkoalue. Alue on lepakoiden säännöllisessä käytössä. Laji- ja/tai yksilömäärät ovat merkittäviä paikalliseen keskiarvoon nähden. Maankäytössä tämän alueen muuttamista tulee välttää, mutta joillakin muutoksilla aluetta voitaisiin jopa parantaa. Tilanne määritellään tapauskohtaisesti.

Luokka III: Muu lepakkoalue. Alueella tavataan lepakoita ympäristöään enemmän, mutta laji ja yksilömäärät eivät ole olleet kartoitushetkellä suuria. Alue ei ole erityistä suojelua vaativa nyt, mutta maankäyttöä suunniteltaessa tällaisen alueen säästäminen saattaa parantaa lepakoiden selviytymismahdollisuuksia jatkossa, kun ympäristö muuttuu.